

Професійна спрямованість як фактор успішної адаптації студента-першокурсника

Становлення особистості професіонала, формування необхідних професійних якостей, знань, умінь, навичок та професійного мислення є досить складним, багатогранним і тривалим – починається з моменту виникнення бажання освоїти професію продовжується поетапною підготовкою до неї.

Пристаюючи до умов навчання, студент-першокурсник утверджується як особистість, завойовує певний статус, інтегрується у студентський колектив і стає його повноцінним членом. Проте у кожного студента-першокурсника процес пристосування проходить по-різному, що впливає на рівень його адаптації до системи вузівського навчання, а отже, і на ефективність і результативність його навчальної діяльності.

Багато вчених займались дослідженням процесу адаптації, а саме: Т. В. Алексєєва, О. П. Венгер, В. Г. Гамов, О. Д. Гречишкіна (досліджували проблему адаптації студентів до навчання у ВНЗ), І. Д. Бех, М. Вієвська, Л. Красовська, Н. В. Фролова (займалися проблемою соціально-психологічної адаптації підлітка до нових умов навчання).

Розрізняють **біологічну адаптацію** організму до нових умов (кліматичних, побутових, санітарних), режиму праці, сну, фізичних та нервових навантажень); **соціальну адаптацію** (пристосування індивіда до групи, всього студентського колективу; прийняття нормативно-правових вимог перебування у ВНЗ; осмислене прийняття норм моралі та культури); **професійну адаптацію**, **дидактичну адаптацію** (пристосування до навчального процесу), **психологічну адаптацію** (стан психологічного задоволення (незадоволення), комфорту (дискомфорту), відчуття внутрішньої і зовнішньої гармонії (дисгармонії) від успішності (неуспішності) професійної, соціальної та біологічної адаптації; вміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки і діяльності).

В нинішніх умовах студент має можливість обирати для вступу декілька вищих навчальних закладів і факультетів одночасно. Є вибір за першим пріоритетом, другим і т.д. Якщо студенту вдалося вступити на запланований, за першим пріоритетом, факультет, то значно зростають мотиваційні процеси

вибору професії. Тож від цього і процес адаптації відбувається активніше та сприяє позитивному сприйманню оточуючої дійсності.

При опитуванні студентів різних факультетів виявилась така тенденція, що у студентів факультету правничих наук (98%) першочерговою була саме їх спеціальність, для студентів факультету економічних наук їх спеціальність також була пріоритетною. На факультеті природничих наук виявився найменший відсоток (30%) студентів у, яких їх спеціальність була за першим пріоритетом.

Для визначення основних проблем, які виникають у студента, в період адаптації було проведено опитування на різних факультетах протягом перших чотирьох місяців навчання. Виявилось, що при виборі навчального закладу 92% студентів різних факультетів відповіли, що обрали навчальний заклад з власної ініціативи. При запитанні «Як ви ставитесь до обраної спеціальності?» є суттєва відмінності. У студентів економічного та правничого факультетів більшість (80%) відповідей була - «позитивно», а у студентів природничого факультету більшість відповіла: - «не визначився» (75%). При запитанні - «Перспективу свого навчання за обраною професією вбачаю в подальшому працевлаштуванні за обраною професією» студенти економічного та правничого факультету ствердно відповіли у 95%, а студенти природничих спеціальностей така відповідь була лише у 40%.

При проведенні соціально-психологічного тренінгу для першокурсників, який запланований в контексті курсу «Вступ до Могилянських студій», у більшості студентів природничих спеціальностей була виражена підвищена тривожність, виявлені соціально-психологічні проблеми в малих соціальних групах, внутрішня напруга, невпевненість у власних силах, емоційна нестабільність.

Натомість у більшості студентів економічних та правничих спеціальностей рівень тривожності значно нижчий, вони легко дають характеристику своїм внутрішнім якостям. В соціальній групі відчувається домінування позитивних емоцій, життєва ситуація їх задовольняє.

Отже потрібно зазначити, що запланований вибір професії, розуміння і ставлення до неї є вагомим чинником під час адаптації до навчання, а в подальшому і у формуванні професійних і особистісних якостей студента.

Також вагому роль відіграє мотиваційний аспект, рівень бажання вчитися саме в певному ВНЗ і за певною спеціальністю.

Варто розробити систему заходів для формуванню професійної культури не тільки навчального закладу, а і обраної спеціальності, яка б формувала уявлення про обраний студентом фах.

Література

1. Алексеева Т.В. «Психологічні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у ВНЗ». Київ нац. Університет ім. Т. Шевченка - К., 2004.-20с.
2. Войтович Н. П.«Криза третього курсу» як переломний етап професійного становлення студентів // Особистісні кризи студентського віку: Зб. наук. статей / За ред. Т.М.Титаренко. – Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – С. 52-62.
3. Гейник О. Криза адаптації першокурсників-випускників сільських шкіл до умов студентського життя // Особистісні кризи студентського віку: Зб. наук. статей / За ред. Т.М.Титаренко. – Луцьк: Ред.-вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001.
4. Казміренко В. П. Програма дослідження психосоціальних чинників адаптації молоді людини до навчання у ВНЗ та майбутньої професії. // Практична психологія та соціальна робота. №6. 2004. С. 76-78.
5. Скрипник В. Особливості перебігу та самосприйняття соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників // Психологія і суспільство. – 2005. – №2. – С. 87 – 93.